

mogla zadosti nahvaliti! Da Turki v hleve zapirajo kristijane, jih nasajajo na kole, skrunijo žene in dekleta, moré v naročjih mater otroké, jih nabadajo na meč, jih zažigajo v šolah in cerkvah na tisoče in tisoče — in to je prav! In proti takim zverinskim dejanjem nima besedice Evropa!

Za kratek čas progresivna Evropa včasih pozablja sama svoja načela. Turško konstitucijo, na primer, hvallijo in povzdigujejo do neba, Midhata-pašo slavijo v primer vsem liberalnim vladam, Angleški časopisi so našli, da edini Angleški in pobratim Turški narod sta sposobna za ustavno vladanje. Iz druge strani devetdeset odstotkov čitajočih Evropejcev edini simbol Rusije je „knut“! — kako „knut“ soglasovati z revolucijskimi Ruskimi idejami?! Tako poznajo Evropejci Rusijo! O premembah na severovzhodu Evrope Evropejski progresisti nočejo nič vedeti; tukaj so oni sami sebe zatajili in imenujejo se „nevarno revolucijsko gibanje“. Vidite doslednost Evropejskega progressa? Morejo li načela in postave tacega progressa človeštvu služiti za kako vodilo? Naravno razvitje narodnega bitja in zboljšanje narodovega stanu na podlagi verskih in nraavnih načel, to jim je revolucijsko gibanje, slaba komedija v Carigradu pa, ki jo „konstitucijo“ imenujejo, jim je delo, kateremu se ne morejo zadosti načuditi!

Progresisti pozabljajo kristijanske postave, katerih podlaga je „nova zapoved“: „Ljubite drug drugega!“ in s tem širijo obče sovraštvo. Sovraštvo med narodi; narodov, ki bi drug drugega ljubili, ni; v zvezo stopajo le takrat, kedar se bojé tretjega skupnega sovražnika. Sovraštvo med proletarijatom, ki želi polastiti se tega, kar ni njegovo, in pa med aristokracijo bogastva, ki ni nikdar sita zlata. Sovraštvo med klerikalizmom (naj ima ta ali uni drugi priimek) in brezverstvom, katero še podžiga fanatizem s te in une strani. Sovraštvo spolov pod imenom „ženskega vprašanja“. Podžiganje progressa (napredka) je prišlo že do tega, da progres sam že čuti, da njegovo delo ne gre gladko. Vendar, dasiravno čuti, da njegovo delo ne pelje k sreči, progres je izduhtal, da vzrok nesrečnega nevspeha ne leži v njegovih načelih, ne v nraavnem in dušnem tlenju občestva, ampak v tem, da je ostalo še nekaj nraavnih in verskih načel, postav in zapovedi, katere stavijo meje razgulu fizičnih instinktov in ki priznavajo breznravno zločinstvo za zločinstvo. Vidite, le-te meje še izkoreniniti se napenja progres. Za tem med strankami progressa je še ta razloček, da eni hoté počasi, poredoma vse iztrebiti, drugi pa brž, kakor skoro mogoče. Prerojenja človeškega občestva zmerni progres išče v sekularizaciji kristjanskih načel, to je, on hoče, da bi ta načela bila zapisana ne v duši in vernih, ampak v kadeksah države tako, kakor je ravno državi prijetno in koristno. Lepe verske postave! In kako more narod razumeti, v kaki meri je državi koristno to, kar je prijetno nekaterim neumogim? Kako sami sebe goljufajo taki progresisti! Oni so prepričani, da sami zanikavajo to, kar učé, — da sami ne verujejo v Boga, pa upajo, da bo narod veroval v njihovo nezmotljivost! Ne sezajo li oni po „knutu“, s katerim bo treba narod priganjati moliti tega novega boga? To je progres!

Zadnjo besedo o boji s kristijanskim občestvom imajo drugi bolj nagli in bolj verni sebi. Oboji so složni v tem, da kristjanstvo je treba razrušiti; al prvi se bojé, da bi padanje poslopja ne zakopalo njih samih pod razvalinami (in tega se po pravici smejo bati); drugi, naj se imenujejo komuniste ali socialiste ali nihiliste, se ničesa ne bojé. Rečeno je: klati! nu, tedaj klati! Oni so prepričani, da si opomorejo na razvalinah in grudah. „Proč s starimi! proč z vsim starim!

naš je svet!“ Kaj pa da! Francozom je ta teorija dobro znana: „Proč s tvojega mesta! Tvoje mesto je moje!“

Napomniti je treba, da progres je revolucijo zeló premenil. Forme in postave, če se smejo tako imenovati, francoske revolucije so zastarele. Današnja revolucija gre naravnost k cilju, k iztrebljenju občestva. Zakaj? Zato, ker na njegovo mesto hoče kaj drugega postaviti? Odgovora ni, ker ga biti ne more. „Enakost, bratovščina, svoboda ali pa smrt!“ Tako je govorila Francoska revolucija. Današnja revolucija je zavrgla le-to geslo. Saj tudi v prirodi edinakosti ne biva: Tersit ne more biti Odisej. Kakošna bo tukaj svoboda, kedar hoté človeka s silo primorati, da se podvrže postavam revolucijskega občestva, da se odreče od vsega, kar mu je bolj milo, kakor samo življenje: od vere, od domovine, od družine! Strašna Kajnovska bratovšina, ki ubija vse in vsacega, kdor ne veruje v panacijo revolucije! Da, logično postopa današnja revolucija, ki zametava lažnjivo geslo prejšnje revolucije; obdržala je samo poslednji in glavni del gesla: „smrt!“ „Razrušajte, iztrebljajte, ubivajte vse, kar se nam ne podvrže!“ Ko bi mogiljni črvi, ki v mraku groba grizejo človeške ostanke, imeli dar besede, — ko bi tiskali knjige in časopise, — ko bi se zbirali na tabore, kričali bi oni: „Razrušajte! mi smo živi začetek, mi sila, mi nada, naša je bodočnost! — — viš, le-to je bilo srce, al ono je nehalo biti, nehalo je ljubiti in verovati, razrušajte za — — — viš, le-to je bila glava; al duša in volja več ne vladate telesa; vse je grdo, hladno, negibljivo — mrtvo, razrušajte, razrušajte, vse iztrebljajte, proč mrtvo človeštvo; naše in le naše je vse, naš je svet, in razen nas ni ničesa; ni duše, ni vere, ni Boga!“ In nad to smrdljivo mogiljno druhaljo spomlad razgrinja svoj cveteči prt, po katerem se mirno zibljejo čebelice na cveticah, veselo pojejo tičice slavo Stvarniku, ki jim je dal življenje; solnce s sinjega neba razliva nad njimi životvorni svet.

Kaj počnó druge države, ko se Rusko-turška vojska prične.

Da Avstrija vkljub demonstracijam Magjarskih soft v Budapeštu in vkljub simpatijam Slovanom sovražnih Nemcev na Dunaji v Rusko-turški vojski bode Rusom prijazna ostala, to pričajo gotovo s premislikom povdarjene besede, ki jih je svitli nadvojvoda Albrecht, prijatelj Avstrijskih Slovanov, govoril, ko se mu je o slovesnem obhajanju njegove vojaške 50letnice poklonila deputacija Ruskih polkov, ki imajo njegovo ime, rekši: „Radujem se, gospôda, vas videti, in ponosen sem, da tako vrli polki moje ime imajo; moja srčna želja je, da zgodovinsko prijateljstvo med Avstrijo in Rusijo na slavo obema državam trdno ostane tudi v prihodnjih časih.“ Kakor se po strani govori, se je nadvojvoda zeló prijazno razgovarjal z deputacijo in voščil jej srečo ob velikem početji, katerega se imajo lotiti. — To je pač nekaj, kar mora veseliti vsacega poštenega Avstrijana, a še posebno nas Slované.

Nemčija stojí kot zvesta družnica na strani Rusiji.

Francoska se obnaša skoro bojazljivo o svoji neutralnosti. Bojí se razširjene vojske, zato se ogiba vsega, kar bi vsaj zdaj utegnulo kaliti prijazne razmere s sosedi, posebno z Nemčijo.

Tudi Laška hoče biti neutralna, pri tem pa kaže gorko sočutje slovanski stvari. Ministerstvo je dalo trdno zagotovilo, da ne bo skušalo nikdar razdvojiti Laške z Avstrijo.

Perzija zahteva od Turčije, da jej odstopi nekaj zemlje v Aziji in zbira armado na boj zoper Turčijo.

Severna Amerika se tudi oborožuje; že so la-dije njene na Evropskih morjih dobile ukaz, zbrati se v Nici, da se ustavijo pri Carigradu za varstvo on-dašnjih Amerikancev.

Le Angleška vlada, vkljub očitnim simpatijam, ki jih kaže velik del naroda, je poturčena, in če očitno ne more, rije kakor krt zoper Rusijo in hujska Tur-čijo, podpira Egiptskega namestnega kralja, da bode Turčiji na pomoč itd. Ker se Grška na boj pripravlja zoper Turka, jej je Angleška zažugala, da posede Grecijo, ako ona to stori.

Kaj pa Avstrija? Zanašaje se na besede prvega vojskovodje Avstrijskega nadvojvode Albrechta in pričakovaje, da grof Andrassy, kakor se govori, na dopust (urlaub) gré, se je nadjati, da Avstrija posede Bosno in Hercegovina — in zakaj? Vradna „Agra-merica“ pise, da ima Avstrija do te posede pravico že zato, da ne bote popolnem pokončani ti zemlji, zaradi katerih je Avstrija že na milijone stroškov imela s tem, da je na tisoče Bosniških in Hercegovinskih begunov preživiti morala, kajti že marcija meseca lanskega leta je pribežalo okoli 90.000 Bosnjakov in Hercegovincev v Avstro-Ogersko, ki so po 10 kr. na dan miloščine do-bivali, to pa znaša 3 milijone 285.000 gold. leto in dan, in posihmal se to število ni zmanjšalo, marveč pomno-žilo. „Agramerica“ zato pravi, da poseda Bosne in Hercegovine bila bi Avstriji „Faustpfand“, to je, po-vračilo za stroške.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

V sultanovo sobano niso slišali njegove kletvine; tam so še smijali se derviševi budalosti, kako izborna so burke uganjali z njim!

Le Srbskemu Lazarjeviću se je bilo pooblačilo čelo, nevoljno je natezal pas — in ker ni mogel več trpeti tega preširnega zasmeha, urno je vstal, stopil k sultanu in z važnim, skoro hudim glasom spregovoril: „Blazni, pa otroci resnico govoré, sultan! A ta derviš je resnico govoril, njegova budalost, ako je budalost, govorila je tebi vsaj na prid. Že smo se naveseljačili, čas je, da pomislimo na dejanja. Tam Timur sè svojimi odurnimi jatami vznemirja tvoja mesta, gubi tvoj svet na sramoto tvojemu imenu — a ti? — kaj pa ti delaš?“

„Veselim se, a srečen sem“ — odgovoril je Bajazet zaničljivo, ali vendar je roko vzel nazaj, ni pritisnil krasne Zulmine glave na svoje prsi, očito je bilo, da so mu Lazarjevičeve besede segle v živo.

„Nekova čarodejnica te je vščeni-la sè svojim stru-penim pogledom“ — govoril je Lazarjević nevoljen dalje, „ker si oglušel svoji sramožljivosti, oslepel svoje slave lesku. Bajazet, moje sestre mož, kam gine tvo-jega imena slava?“ —

„Moja slava je krepko prikovana k nebu“ — od-govoril je Bajazet ponosno — „a še nobena ženska ni povila tistega, ki bi se drznil ter hotel strgati jo s te višave.“

„A Timur?“ — povpraša ga Lazarjević očitajoče — „pomisli na razvaljeni Sivas in na sramotno smrt svojega sina.“

Sultan se je stresnil, zganil se je, kakor bi bil hotel poskočiti, in kakor blisek o temni noči, tako je

vsled prodkega vskipa zalesketalo njegovo črno oko; njegovega obraza se je zopet polotil izraz poprejšnje vladne lehkovažnosti — in zasmehljivo so se mu skri-vila ustna. „Timur je pritlikavec, saj njegovo ime samo kuži mojega seralja zrak; vpokoji se, brate Štepan!“ — opomnil je razpaljenemu knezu z lahkovažnim glasom, ali srditejše in srditejše je govoril — „le malo naj se stepeva, pa bode suženj mojih sužnjih, a Samarkand mi namesti Sivas; žene in sužnjice razdadem svojim vérnim, tudi ti jih bodeš imel na izbor, če bodeš hotel, prva Timurjeva kadima pa nam bode šerbeta in vina nalivala o naših gostijah.“

Vsled teh najrazžaljivejših besed v Jutrovčevih ustih je ostrmel Štepan; emiri pa, ti vajeni hinavci neomejene sultanove volje, tlesknili so z rokami, mlasknili z jezici in hrumno trdili: „Zgodí se tako, padišah, ti jasno solnce tega svetá! Bismillah! videli bodemo Samarkand in nje-gova čuda. Kdo bi se upal vpirati sultanovi volji in našim jataganom?“ — povpraševali so se vsi povprek.

Štepan je nevoljno poslušal te hinavske besede, obrnil se je v vezirja Mehmeda in v Timurtaša, ki sta zamišljena gledala pred se. „Vidva molčita, pa sta dr-žavi prva slopa! — zakaj ne vstavita tega čudovitega vrišča? — pač nista vredna svojega gospoda, ni svojih vojščakov!“ — pokregal je oba Lazarjević.

„Moj gospod in sultan je govoril tako, ali bi uprl se mu jaz, njegove volje suženj?“ — začudil se je vé-liko vezir in skomizgnil je z ramenoma — „midva nisva kavrinska vojvodi, vaši vojvode se ustavljajo zahtevam svojih gospodov.“

„Allah-kerim!“ — spregovoril je Timurtaš — „mora se zgoditi tako, kakor je govoril moj gospod in moj zapovednik.“

„Tako je to, Štepan!“ — oponesel je Bajazet — „nihče ne dvomi o moji izjavi, le ti dvomiš o njej. Da, da! nevernik si“ — pristavil je osato — „ne veruješ v proroka, zakaj bi toraj zahteval, da bi veroval v moje besede?“

„Da, ti, sultan, govoril si to!“ — opomnil je po nekolikih trenotkih Štepan o veliki zataji, zato da ne bi jeze razodevale njegove besede — „izdal si se osodi, njeni moči, a ta bode sodila tebe in Timurja, Bog daj, da bi se ne osvetila ti, zato ker si tako smelo odbral jo, da bode tvoja sodnica!“

Te besede so usta zaprle emirom; véliko vezir in Timurtaš sta čudila se in oči izbudila v smelega govornika; celó Bajazet se je stresnil, njegovo razkošno za-kaljeno oko se je nenadoma zaiskrilo.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 5. seji dne 18. t. m. interpeliral je dr. vitez Savinschegg deželno vlado zavolj preložitve ceste čez Gorijance. — O priliki proračunu gledišnega zaklada za l. 1878. je baron Apfaltrern nasvetoval, naj se za slovensko gledišče podpora od 2400 gold. zniža na 1600 gold.; nasvèt ni obveljal; pa tudi de-bate ni bilo nobene. — Potrdili so se dalje proračuni ustanovnih zakladov in pri tej priliki se je mu-zejskemu služabniku Ferd. Schulzu dovolila izredna osebna doklada 150 gold. — Potrdil se je računski sklep zaklada ljudskih šol za l. 1876. (z dohodki 207.208 gld. 62½ kr., s stroški 198.338 gld. 31½ kr., in konečnim čistim skupnim imetkom z 93.509 gold. 21½ kr.) — Vsled prošnje občine Cirkniške je sklenil deželni zbor vladi priporočati, naj se v Cirk-nici napravi c. kr. okrajno sodišče in pa davkarski